

Skäret skolköoperativ ek. för.
Org.nr. 716445-2323
E-post:styrelsen@montessoriskolan-skaret.se

2022-02-24
Dnr 2020:8334

Beslut

efter kvalitetsgranskning om skolors hantering
av värdegrundsfrågor i undervisningen, med
fokus på kontroversiella frågor

Montessoriskolan Skäret med huvudman Skäret
skolköoperativ ek. för.

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 § § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Montessoriskolan Skäret avseende verksamhetens kvalitet inom hantering av värdegrundsfrågor i undervisningen med fokus på kontroversiella frågor. Granskningen är inriktad på ämnena samhällskunskap och biologi i årskurs 8 och 9 men behandlar också skolans övergripande värdegrundsarbete.

Kvalitetsgranskningens syfte är att bedöma hur skolans arbete med kontroversiella frågor främjar att eleverna utvecklar demokratisk kompetens, de värden och förmågor eleverna behöver för att verka som aktiva ansvarstagande medborgare.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området (se bilaga 2). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, kvalitetskriterier uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Montessoriskolan Skäret i följande utsträckning:

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi *i låg utsträckning* främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals
- Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor
- Att ge eleverna möjligheter att, genom arbete med kontroversiella frågor, möta andra åsikter än de egna och öva på perspektivseende

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Skolinspektionen bedömer att Montessoriskolan Skäret i låg utsträckning har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att identifiera och hantera kontroversiella frågor i skolans övergripande värdegrundsarbete, så att dessa frågor i högre grad kan ingå i elevernas utbildning

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-09-01 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:8334) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen i biologi och samhällskunskap i årskurs 8 och 9 behandlar kontroversiella frågor på ett sätt som främjar utveckling av demokratisk kompetens.

I detta ingår att läraren arbetar för ett tillitsfullt klassrumsklimat. Läraren använder olika strategier för att hantera laddade frågor i undervisningen så att alla elever får möta och pröva olika argument. Läraren gör eleverna delaktiga genom att fånga upp vilka frågor som kan vara kontroversiella och viktiga för eleverna. I undervisningen kring laddade frågor ingår att eleverna får granska andras ställningstaganden kritiskt, analysera frågor utifrån flera perspektiv och själva ta ställning. I detta ingår också att undervisningen rymmer språkutvecklande moment.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi i *låg utsträckning* främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

Motivering

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

När kontroversiella frågor tas upp i undervisningen deltar bara ett fåtal elever i diskussionerna

Granskningen visar att lärarna i samhällskunskap och biologi har inslag i undervisningen där elever diskuterar kontroversiella frågor. Däremot används sällan övningar och strategier för att uppmuntra alla elever att uttrycka sig, och inte av alla lärare.

Lärarna ger i intervjuerna exempel på att de har låtit eleverna arbeta med frågor som det brukar finnas olika åsikter kring. Det har framför allt handlat om förberedda övningar där eleverna arbetat med frågor som bland annat berört abort eller dödsstraff inom arbetsområdet etik och moral i samhällskunskap, om homosexuellas rättigheter eller prostitution inom området sex och samlevnad i biologi. Det förekommer också enstaka exempel på att spontana frågor från elever kan leda till diskussion. Ett exempel som tas upp handlar om att en elev reagerade

på hur läroboken i samhällskunskap benämner olika folkgrupper, vilket ledde till diskussion i klassen. Även i intervjuerna med elever framkommer att det förekommer både förberedda och mer spontana diskussioner i undervisningen. Dock framgår att dessa inte sker som en naturligt integrerad del av en undervisning där läraren navigerar och handleder diskussioner så att eleverna får ta del av varandras tankar och ställningstaganden. Eleverna beskriver i stället ett vanligt arbetssätt är att de får en färdig fråga att arbeta med enskilt eller i grupp, och sedan presenterar de sitt resultat för klassen.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det generellt är ett fåtal elever som vågar ta ordet i klassrummet under diskussioner, och att det är ovanligt att lärare använder sig av olika metoder och strategier för att fördela talutrymme och uppmuntra alla elever att uttrycka sig. Eleverna beskriver i intervjuerna att många elever, både flickor och pojkar, känner sig obekväma med att delta i samtal och diskussioner under lektionerna och därför låter bli. Visserligen framkommer i intervjuerna att det finns lärare som ibland försöker använda metoder för att få fler elever att komma till tals, men intervjuerna visar att det endast sker sporadiskt. Exempel som ges är att lärare låter eleverna prata i par eller i grupp innan en fråga tas upp i helklass eller att en lärare ibland använder en app med alla elevers namn och slumpar ut vilken elev som ska svara på en fråga.

Eleverna är inte delaktiga i att välja vilka frågor som ska tas upp

Granskningen visar att det är lärarna som väljer vilka kontroversiella frågor som tas upp i undervisningen och att eleverna sällan görs delaktiga i valet av frågor.

I intervjuerna framkommer att de ovan nämnda förberedda diskussionsövningarna i både samhällskunskap och biologi är valda av lärarna. Eleverna har inte varit delaktiga i att välja ämnen eller frågor att diskutera, inte heller har lärarna i sitt förberedelsearbete tagit reda på vilka frågor eleverna uppfattar som kontroversiella. Snarare framgår av intervjuerna med lärare att de har liten kännedom om vad eleverna tycker är viktiga frågor.

Skolinspektionens intervjuer visar att det finns värdegrundsrelaterade frågor som kan vara kontroversiella på skolan och som lärarna skulle kunna ta upp i undervisningen. Elever berättar att det kan uppstå spänningar kring sådant som rör jämställdhet, genus och sexualitet samt språkbruk kopplat till bland annat funktionsnedsättningar och machokultur. Att det finns spänningar kring dessa områden har uppmärksammats av personal och skolläring. Dock har de inte identifierats som kontroversiella frågor och tagits upp som en del i undervisningen, förutom att frågor om genus och sexualitet berörts på en lektion om sex och samlevnad i biologin. Däremot uppger lärarna att det råder nolltolerans mot dåligt språkbruk på skolan, och att de är noga med att säga ifrån och markera när elevers språkbruk "inte är ok". Samtidigt är de noga med att värna om elevernas integritet genom att vara försiktiga med att inför andra elever peka ut elever som misskött sig.

Kritiskt tänkande och perspektivseende

Undervisningen ger eleverna små möjligheter att granska argument

Granskningen visar att undervisningen i samhällskunskap och biologi ger eleverna få möjligheter att öva sig i att kritiskt granska påståenden och argument i arbetet med kontroversiella frågor.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna får lära sig att granska källors trovärdighet generellt. Eleverna har däremot inte fått öva sig i att källkritiskt granska påståenden och ställningstaganden i samband med att de arbetat med kontroversiella frågor. Lärarna i biologi uppger att det främst är i teknikämnet som eleverna får öva sig i att granska texter och analysera argument, medan lärarna i samhällskunskap inte kan ge några exempel på att eleverna har fått arbeta med att granska tillförlitligheten i muntlig eller skriftlig argumentation.

Eleverna får sällan möjligheter att möta andra åsikter än de egna eller att öva på perspektivseende

Av granskningen framgår att det saknas ett medvetet arbete med att träna eleverna i att förstå och analysera olika argument och åsiktsyttringar som framkommer i samband med att kontroversiella frågor tas upp.

Även om det finns inslag i undervisningen när eleverna får ta fram argument och öva sig i att argumentera, beskriver elever i de flesta klasserna att det är ovanligt att de får träna sig i att reflektera och argumentera. Elever berättar att de oftast får frågor som ska besvaras med ett specifikt svar och sällan får möjlighet att prova olika argument. I intervjuerna framkommer visserligen att det hänt att elever fått undersöka och redovisa argument för en viss fråga. Det har exempelvis handlat om att redovisa argument för och emot abort i sex- och samlevnadsundervisningen i biologi eller i samband med en övning i samhällskunskap där eleverna fick företräda olika sidor i en debatt. Dock framkommer att den typen av arbetssätt hör till ovanligheterna.

Vidare tränas inte eleverna i att göra egna ställningstaganden och formulera egna ståndpunkter. I intervjun med lärare i samhällskunskap framkommer att lärarna visserligen använder filmer och andra läromedel för att lyfta olika frågor, men att det material som används är faktaorienterat och att eleverna inte får träna att pröva olika ståndpunkter och formulera egna ställningstaganden. Detta motiveras i intervjun med att eftersom elevgrupperna är homogena och inte har så skilda uppfattningar finns inte det behovet. Även i biologi är det ovanligt att eleverna tränas i att ta ställning. Lärarna i biologi beskriver att det framför allt är vid provtillfällen elever får tillfälle att argumentera och formulera ståndpunkter självständigt.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals**

Skolans demokratiuppdrag innebär att undervisningen ska främja ett öppet samtalsklimat där olika åsikter kan mötas, prövas och bemötas.¹ För att alla elever ska ges möjlighet att göra aktiva ställningstaganden kring frågor som kan väcka starka känslor och skapa spänningar, behöver samtal föras under trygga och ordnade former.

Granskningen visar att endast ett fåtal elever deltar i diskussioner under lektionerna i biologi och samhällskunskap. Tillfälle till diskussion där alla elever kan delta aktivt ges vid strukturerade övningar, men dessa genomförs vid ett fåtal tillfällen per läsår. Genom att i större utsträckning ge de elever som inte vill eller vågar yttra sig inför klassen andra möjligheter att komma till tals, exempelvis i mindre grupper, skriftligt eller på andra sätt, kan lärare verka för att alla elever i klassrummet ska få utrymme att komma till tals.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för ett utvecklingsarbete som syftar till att lärarna skapar ett mer tillitsfullt klassrumsklimat på skolan.

- **Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor**

För att avgöra vilka frågor som ska prioriteras i undervisningen, och vilka arbetssätt som är adekvata, behöver läraren väga in elevernas kunskap och de värderingar och de erfarenheter de har med sig in i klassrummet.²

Granskningen visar att de frågor som behandlas i biologi och samhällskunskap främst väljs av läraren, utan att eleverna är delaktiga. Genom att ta reda på vilka frågor som är viktiga för eleverna, kan lärarna ge elever verktyg som möjliggör att sakligt ta ställning och bemöta ställningstaganden kring de kontroversiella frågor som förekommer i elevernas vardag.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för ett utvecklingsarbete där eleverna i större utsträckning görs delaktiga i undervisningen. I detta kan arbetet med kontroversiella frågor i högre grad utgå från vad som är angeläget för eleverna.

¹ Förordning (SKOLFS 2010:37). 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet

² Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016)

- **Att ge eleverna möjligheter att, genom arbete med kontroversiella frågor, möta andra åsikter än de egna och öva på perspektivseende**

Enligt läroplanen är ett av skolans mål att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Eleverna ska också kunna leva sig in i och förstå andra människors situation.³ Att kritiskt granska kontroversiella frågor inkluderar färdigheter som att kunna analysera, reflektera, dra slutsatser, värdera och ifrågasätta. För att åstadkomma detta behöver lärare ge eleverna möjligheter att träna sitt kritiska tänkande genom att inse konsekvenserna av olika alternativ.⁴

Granskningen visar att eleverna arbetat generellt med källkritik i biologi och samhällskunskap. Däremot framkommer det att eleverna endast sporadiskt fått möjlighet att granska argument, källor och tillämpa olika perspektiv på frågor som kan vara kontroversiella. Lärarna behöver ge eleverna möjligheter att möta andra åsikter än den egna gruppens. Detta kan vara särskilt angeläget i frågor där det råder en relativt bred konsensus i grupper som eleverna ingår i. Genom att låta eleverna analysera kontroversiella frågor utifrån flera olika perspektiv kan elevernas förståelse för andras synsätt främjas. Även elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och att agera ansvarsfullt mot sig själva och andra kan därmed stärkas.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för att lärarna utvecklar arbetet med perspektivseende i undervisning med kontroversiella frågor.

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Här bedöms i vilken utsträckning skolan har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

I detta ingår att skolan har ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete som rymmer laddade och känsliga frågor. Skolledningen har kunskap om kontroversiella frågor på skolan och i omvärlden, vilket inkluderar beredskap för frågor som kan komma att bli aktuella att hantera. Skolledningen har också en god bild av hur lärarna arbetar inom området och vilket behov av stöd som kan finnas. I detta ingår att skolan har ett gemensamt förhållningssätt kring hur laddade frågor bör hanteras i undervisningen. Det ingår också att lärarna har

³ Förordning (SKOLFS 2010:37). 2. Övergripande mål och riktlinjer, normer och värden

⁴ Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016), Svåra frågor i klassrummet, Forum för levande historia (2020), Förordning (SKOLFS 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag.

möjlighet till gemensam reflektion kring undervisningen och kollegialt lärande eller annan kompetensutveckling vid behov.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Montessoriskolan Skäret i låg utsträckning har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

Motivering

Prioritering på skolövergripande nivå

Kontroversiella frågor fångas inte upp i skolans övergripande värdegrundsarbete
Granskningen visar att Montessoriskolan Skäret har ett trygghetsarbete som bland annat utgår från skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling. I detta ingår dock inte att identifiera värdegrundsrelaterade frågor som är viktiga för eleverna.

Rektorn beskriver att skolan har arbetat mycket med värdegrundsfrågor och att de under det senaste läsåret har haft fokus på trygghet och studiero inom ramen för skolans vision "Redo för framtiden - trygg i mig och trygg i världen". I skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling beskrivs att skolan i det förebyggande arbetet genomför trygghetsvandring och trygghetsenkäter. I planen ges även exempel på främjande åtgärder som att personal ska bemöta elevers frågor exempelvis om sexuell läggning eller funktionsnedsättning, samt markera mot nedsättande språkbruk. Att lärare arbetar aktivt med att främja ett gott språkbruk bekräftas i intervjuer med elever och lärare, även om flera elever i intervju tar upp att lärare borde agera kraftfullare när pojkar i grupp har ett dåligt språkbruk mot flickor.

Samtidigt framgår det av intervjuerna att skolledning och personal inte har identifierat värdegrundsrelaterade frågor som kan vara laddade för eleverna och som kan tas upp i undervisningen som en del i skolans demokratiuppdrag. Det ges inga exempel på strukturer eller metoder som används för att identifiera vilka frågor som är viktiga för eleverna, förutom att mentorerna kan fånga upp frågor vid sina veckovisa arbetspass med eleverna och att frågor i viss mån kan inventeras via trivselsenkäten. Inte heller framkommer att det finns något skolövergripande arbete där kontroversiella värdegrundsfrågor får ta plats. Före pandemin genomfördes klassöverskridande temadagar där eleverna arbetade med olika uppgifter tillsammans. Enligt intervjuad personal tangerade dessa teman ibland kontroversiella frågor, men elever som deltagit i temadagarna berättar att det mest handlat om att de ska lösa uppgifter tillsammans som inte är värdegrundsrelaterade.

I Skolinspektionens enkät som genomfördes på skolan hösten 2019, ansåg både personal och dåvarande elever i årskurs 9 att de i lägre grad än genomsnittet av samtliga deltagande skolenheter arbetade med argumentation och kritiskt tänkande.⁵ Särskilt lågt skattade flickorna arbetet. Rektorn uppger i intervjun att arbetet med kontroversiella frågor inte är något som de har prioriterat på skolan, och tillägger att skolan säkert skulle må bra av att genomsyras mer av ett sådant arbete.

Vägledning, stöd och gemensam utveckling av undervisningen

Möjligheter till samarbete och stöd finns, även om kontroversiella frågor sällan är i fokus

Granskningen visar att lärarna har möjligheter att samarbeta med varandra och få stöd av elevhälsa och skolledning i arbetet med värdegrundsfrågor. Dock används sällan kontroversiella frågor som ett verktyg i skolans övergripande demokratistärkande arbete.

I intervjuerna framhålls att lärarna har goda relationer till eleverna, att informationsvägarna på skolan är korta och att skolledningen alltid informeras snabbt om det skulle uppstå en situation kring någon fråga. Det finns även ett flertal mötesfora där personalen på Montessoriskolan Skäret har möjlighet att träffas, utbyta erfarenheter och tillsammans utveckla undervisningen. Särskilt lyfts elevhälsomötena, då mentorer för en årskurs deltar tillsammans med rektorn och elevhälsan, som bra tillfällen för att ta upp och få syn på vilka värdegrundsfrågor som skolan behöver arbeta mer med. Dessutom pågår ett kontinuerligt kollegialt lärande på skolan, inom vilket personalen bland annat arbetar med värdegrundsfrågor kopplat till både elevdelaktighet och bemötande av elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Dock framkommer i Skolinspektionens intervjuer att varken elevhälsomötena, andra mötesfora eller det kollegiala lärandet har använts för att ta upp, utbyta erfarenheter om eller skapa samsyn för hur kontroversiella frågor kan användas som en del i det demokratistärkande arbetet.

⁵ Det samlade indexet avseende området *argumentation och kritiskt tänkande* var för personalen 6,6 av 10,0 (att jämföra med 7,1 för samtlig personal i grundskolan som svarade på enkäten), och 5,9 för eleverna i åk 9 (jämfört med 6,2 för samtliga elever i åk 9 i enkätomgången).

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att identifiera och hantera kontroversiella frågor i skolans övergripande värdegrundsarbete, så att dessa frågor i högre grad kan ingå i elevernas utbildning**

Skolans uppdrag är att förmedla kunskaper och värden, och rusta elever för ett aktivt och demokratiskt medborgarskap.⁶ År 2010 antog Europarådet en stadga om utbildning i demokratiskt medborgarskap och mänskliga rättigheter. Avsikten var att stärka skolorna i arbetet med utveckling av elevernas demokratiska kunskaper, värden och förmågor och därmed öka motståndskraften mot extremism och riskbeteende.

Granskningen visar att Montessoriskolan Skäret har ett värdegrundsarbete som främst handlar om elevernas trygghet och att ett skolövergripande arbete med utgångspunkt i skolans demokratiuppdrag kopplat till kontroversiella frågor ännu inte utvecklats. Genom att undersöka vilka frågor lärarna och eleverna upplever som laddade, både i sina klassrum och i omvärlden, kan en beredskap för ett skolgemensamt arbete skapas. Särskilt mot bakgrund av att flickor redan i Skolinspektionens enkät 2019 skattade området argumentation och kritiskt tänkande lägre än pojkar och att flickor i intervjun med Skolinspektionen gett uttryck för att de ibland känner sig påhoppade av pojkar i grupp under diskussioner, finns det goda skäl för skolledningen att uppmärksamma behovet av att träna eleverna i argumentation och diskussion i en respektfull miljö. För att ge lärare förutsättningar att utveckla arbetssätt så att kontroversiella frågor blir en aktiv del i undervisningen och skolans arbete för att stärka elevernas demokratiska förmågor kan de etablerade mötesfora som redan finns på skolan med fördel användas. I dessa kan lärare, annan personal och skolledning tillsammans utbyta erfarenheter och utarbeta didaktiska strategier och metoder för det fortsatta arbetet med att utveckla undervisningen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn utvecklar skolans övergripande värdegrundsarbete så att frågor som är laddade och/eller känsliga för eleverna fångas upp och hanteras i undervisningen såsom

⁶ 1 kap. 4 §, 10 kap. 2 § skollagen (2010:800), Förordning (SKOLF5 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

skolans personal finner det lämpligt. Europarådets och Skolverkets stödmaterial kan med fördel användas i arbetet.⁷

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Karin Lindqvist

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Marlene Giertz, föredragande, Ulf Pantzare, utredare, Ana-Maria Koci Spång, utredare och Kristina Gustafsson, jurist, deltagit.

⁷ Skolverket 2021 <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kontroversiella-fragor>, Hantera kontroversiella frågor, ett verktyg för skolans ledning och seniora ledare, Europarådet (2017), Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016).

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Intervjuerna på Montessoriskolan Skäret genomfördes av utredarna Marlene Giertz, Ulf Pantzare och Therese Jakobsson. Alla intervjuer genomfördes via videolänk.

Montessoriskolan Skäret har 304 elever och är belägen i Göteborgs kommun med Skäret skolköoperativ ek. för. som huvudman. På Montessoriskolan Skäret arbetar två lärare i biologi varav den ena är behörig i ämnet. I samhällskunskap arbetar två behöriga lärare i samhällskunskap. Skolan leds av en rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Tre gruppintervjuer med lärare och/eller representanter för elevhälsan
- En intervju med rektorn
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från skolan och dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckningar från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning hanteras kontroversiella frågor i undervisningen i samhällskunskap och biologi i årskurs 8-9, så att det främjar utveckling av demokratisk kompetens?

Kvalitetskriterier

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

Lärarna arbetar aktivt för att främja ett öppet klassrumsklimat, så att pojkar och flickor vill och vågar yttra sig, även i kontroversiella frågor.

Kritisk tänkande och argumentation

Lärarna arbetar medvetet för att uppmuntra och utmana pojkar och flickor att kritiskt granska egna och andras ställningstaganden och grunderna för dem, även i kontroversiella frågor.

Perspektivseende och etiska ställningstaganden

Lärarna arbetar medvetet för att låta pojkar och flickor möta/pröva/analysera olika perspektiv på kontroversiella frågor och göra en bedömning, så att frågorna ges en allsidig belysning och eleverna tränas och utmanas i att se frågorna på flera nya sätt.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning finns stödande strukturer och andra förutsättningar som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen?

Kvalitetskriterier

Prioritering på skolövergripande nivå

Rektorn har ett strategiskt och aktivt värdegrundsarbete där arbetet med kontroversiella frågor ingår, så att skolan som helhet arbetar utifrån ett gemensamt förhållningssätt kring dessa frågor.

Vägledning och stöd

Lärarna ges vägledning, stöd och kompetensutveckling, så att de känner sig trygga och inte undviker olika kontroversiella frågor i undervisningen.

Gemensam utveckling av undervisningen

Lärarna utbyter erfarenheter och reflekterar tillsammans över utmaningar och lärdomar i undervisningen, så att deras didaktiska strategier och metoder gällande hantering av kontroversiella frågor utvecklas.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/skolans-hantering-av-vardegrundsfragor-med-fokus-pa-kontroversiella-fragor/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Kursplaner för ämnena biologi och samhällskunskap i grundskolan (förordning [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Bedömningsområde 2

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 2 kap. 10 § skollagen, 2 kap. 34 § skollagen, 4 kap. 3-5 §§ skollagen, , 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen. Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområden inom Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi • Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals • Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor • Att ge eleverna möjligheter att, genom arbete med kontroversiella frågor, möta andra åsikter än de egna och öva på perspektivseende
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde inom Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor • Att identifiera och hantera kontroversiella frågor i skolans övergripande värdegrundsarbete, så att dessa frågor i högre grad kan ingå i elevernas utbildning
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?